

Συνεχίστε την προσπάθεια εξυγίανσης

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ: Δεν συμφέρει την Ευρωζώνη η άτακτη χρεοκοπία της Ελλάδας

Τα οικονομικά δεδομένα της Κύπρου είναι καλύτερα από εκείνα που εκτιμούν οι οίκοι αξιολόγησης, επισημαίνει ο μέχρι πρότινος εκπρόσωπος της Ελλάδας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Παναγιώτης Ρουμελιώτης. Τονίζει την αναγκαιότητα να συνεχίσουμε την προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης, να βελτιώσουμε την ανταγωνιστικότητα της παραγωγικής μας βάσης και να εντάξουμε την εκμετάλλευση του ορυκτού μας πλούτου σ' ένα ευρύτερο αναπτυξιακό σχέδιο. Αποκαλύπτει πως η προσωπική φιλία του με τον Στρος Καν βοήθησε στην καλύτερη δυνατή προώθηση των ελληνικών θέσεων και συμφερόντων. Καλεί την ηγεσία της Ελλάδας να επιδείξει υπευθυνότητα με βάση τα εθνικά και όχι τα κομματικά συμφέροντα. Επισημαίνει πως δεν απαιτούνται μόνο θυσίες από την Ελλάδα, αλλά και ανασύνταξη των μηχανισμών της Ευρωζώνης.

Το όνομά σας είχε ακουστεί για τη θέση του Πρωθυπουργού της Ελλάδας. Γιατί τελικά δεν γίνετε; Διότι η σχετική πρόταση του πρώην πρωθυπουργού Γιώργου Παπανδρέου συζητήθηκε και αρχικά θετικά με τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης Αντώνη Σαμαρά. Στη συνέχεια θεωρήθηκε από την πλευρά του τελευταίου ότι δεν ήταν σκόπιμο πολιτικά να αναλάβω τη θέση αυτή, εφόσον είχα ταυτιστεί με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, έστω και αν εγώ εκπροσωπούσα τα ελληνικά συμφέροντα στο ΔΝΤ. Τέλος πάντων, αυτό που έχει σημασία τώρα είναι η επιτυχία του νέου πρωθυπουργού Λ. Παπαδήμου στα πλαίσια της κυβερνήσεως συνεργασίας.

Καλύτερα τα δεδομένα Κύπρου από αυτά που εκτιμούν οι Οίκοι αξιολόγησης

Θα αποφευχθεί η άτακτη χρεοκοπία της Ελλάδας; Νομίζω Ναι. Δεν συμφέρει την Ευρωζώνη η απόφαση την Ελλάδα να οδεύσει σε άτακτη χρεοκοπία. Αν το έκανε θα έστελνε ένα πολύ αρνητικό μήνυμα στις αγορές, ότι δεν μπορεί να προστατεύσει τη χώρα μέλη της από τις αντιδράσεις των αγορών. Οι επιπτώσεις θα ήταν τραγικές αρχικά για τις χώρες της περιφέρειας (Ιταλία, Ισπανία) και στη συνέχεια για ολόκληρη την Ευρωζώνη, που θα αντιμετώπιζε άμεσα κίνδυνο διάλυσής της. Η επιλογή της άτακτης χρεοκοπίας της Ελλάδας θα είχε τεράστιο οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό κόστος όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά για την Ευρωζώνη στο σύνολό της.

Το κούρεμα πού θα πάει, 50%-70%; Πολύ πιθανό να φθάσει το 70%, ώστε να καταστεί βιώσιμο το ελληνικό δημόσιο χρέος. Για να επιτευχθεί όμως ο στόχος της διατηρησιμότητας θα χρειαστεί να προωθηθεί όχι μόνο το PSI (Private Sector Involvement) αλλά και το OSI (Official Sector Involvement). Δηλαδή η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες που αγόρασαν με έκπτωση σε σχέση με τις ονομαστικές τους αξίες, ομολόγια του ελληνικού δημοσίου θα πρέπει να τα μεταβιβάσουν στην Ελλάδα με την ίδια ή μεγαλύτερη έκπτωση.

Φοβάστε ότι στην Ελλάδα η οικονομική κρίση μπορεί, έστω προσωρινά, να διχάσει τον λαό και να αναδείξει την επιθετικότητα μας ή εν πάση περιπτώσει τα χειρότερα στοιχεία της φυλής μας; Σε περίπτωση κρίσης, η ηγεσία του τόπου πρέπει να επιδείξει υπευθυνότητα και να καθοδηγήσει τον λαό με βάση τα εθνικά και όχι τα κομματικά συμφέροντα. Η πολιτική ηγεσία οφείλει να κάνει τώρα την υπέρβαση της και να κατευθύνει τη χώρα στην έξοδο από την επικίνδυνη αυτή κρίση στη βάση μιας συναινετικής διαδικασίας. Διχαστικές και επιθετικές συμπεριφορές θα είχαν τραγικές συνέπειες για την κοινωνική συνοχή.

Αισθάνεστε ότι την κρίση στιγμή θα καταφέρει η Ελλάδα να αποφύγει τη μεγάλη κατάρρευση ή ότι είναι αναπόφευκτη; Εξαρτάται από εμάς τους ίδιους να αλλάξουμε συμπεριφορές και να αναδείξουμε την δικαιοσύνη, την υπευθυνότητα, τη συλλογικότητα, την προσπάθεια, τις παραγωγικές πρωτοβουλίες σαν τις κινητήριες δυνάμεις στην Ελλάδα. Έτσι θα πετύχουμε τους Ευρωπαίους εταίρους μας ότι η θέση μας στην Ευρωζώνη δεν απαιτεί μόνο θυσίες από την Ελλάδα, αλλά και πρωτοβουλίες ανασύνταξης των μηχανισμών προστασίας και αλληλεγγύης της ίδιας της Ευρωζώνης.

Αυτό τι θα σημαίνει για μας στην Κύπρο; Η Κύπρος αντιμετωπίζει κάποια οικονομικά προβλήματα. Ωστόσο, η αποτελεσματική δημοσία διοίκηση

Οι κοινωνίες να επιβάλλουν μηχανισμούς αντίστασης

Τι μορφές θα προσλάβουν οι υπεργουρούσιες στις αυριανές κοινωνίες; Πολλοί αναλύτες υπογραμμίζουν τον ρόλο των διαφορετικών αξιών των διάφορων πολιτισμών στις σημερινές, αλλά και αυριανές συγκρούσεις στον κόσμο. Οι συγκρούσεις αυτές θα προσλαμβάνουν περισσότερο ιδεολογικό και θρησκευτικό χαρακτήρα (π.χ. μεταξύ χριστιανών και μουσουλμάνων, μεταξύ δημοκρατίας και τρομοκρατίας, μεταξύ πλουσίων και φτωχών, μεταξύ αγορών και Δημοκρατίας).

Η αγορά θα υπεριοικεί της Δημοκρατίας; Πώς μέσα στις βαθιές μεταλλάξεις του γωστού μας σήμερα κόσμου θα επηρεαστούν στην καθημερινή μας ζωή; Η σημερινή συστημική οικονομική κρίση έχει σχέση με την ανεξέλεγκτη επέκταση της χρηματοπιστωτικής σφαίρας στην παγκόσμια οικονομία, σε βάρος της παραγωγικής. Οι τεράστιες ανισορροπίες στις διεθνείς συναλλαγές και η ολοένα μεγαλύτερη εξάρτηση των κυβερνήσεων από τις αγορές για να καλύψουν τα ελλείματά τους σε συνδυασμό με την κατάρρευση των μηχανισμών εποπτείας των χρημαγορών έχουν καταστήσει τις αγορές κυρίαρχες.

της, ο πλούτος της σε φυσικό αέριο και πετρέλαιο και η επιχειρηματικότητα του κυπριακού λαού, θα βοηθήσουν αποφασιστικά στο ξεπέρασμα των προβλημάτων αυτών.

Η Κύπρος έχει αξιολογηθεί από τους οίκους αξιολόγησης στα σκουπίδια. Πιστεύετε ότι μπορεί να ξεπεράσουμε τα προβλήματά μας; Νομίζω ότι τα δεδομένα της Κύπρου είναι καλύτερα από εκείνα που εκτιμούν οι οίκοι αξιολόγησης. Για παράδειγμα, έχουν οι οίκοι αυτοί αξιολογήσει πόσο επηρεάζει η πρόσφατη ανακάλυψη των κοιτασμάτων φυσικού αερίου και πετρελαίου την ανάλυση διατηρησιμότητας του δημοσίου χρέους; Ασφαλώς όχι. Αν λοιπόν ληφθεί υπόψη η παράμετρος αυτή, οι οίκοι αυτοί θα σταματήσουν να αξιολογούν την Κύπρο στα σκουπίδια.

Τι πρέπει να προσέξει η Κύπρος για να μην περιέλθει στην κληρονομία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου; Τι θα συμβουλευόμαστε τους Κύπριους για να αποφύγουν τα χειρότερα; Να συνεχίσουν την προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης, να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα της παραγωγικής τους βάσης και να εντάξουν την εκμετάλλευση του ορυκτού τους πλούτου σ' ένα ευρύτερο αναπτυξιακό σχέδιο για την Κύπρο.

Το τραπεζικό μας σύστημα κινδυνεύει; Η κρίση δημοσίου χρέους στην Ελλάδα επηρεάζει ασφαλώς και το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου. Όμως υπάρχουν μηχανισμοί στήριξης του τόσο από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όσο και από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Στήριξης.

Αυτό η μεγάλη οικονομική κρίση επιδρά όχι μόνο στις σχέσεις μεταξύ κοινωνικών ομάδων αλλά και στις σχέσεις μεταξύ κρατών. Αλλάζουν όμως

Πώς τροφοδοτείται η κοινωνία και οι ηγεσίες με ιδέες για το μέλλον; Πού βρίσκονται οι μηχανισμοί αντίστασης; Η ρύθμιση του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος καθίσταται αναγκαία, ώστε να αποφευχθεί μια μεγάλη συστημική κρίση που θα βυθίσει την παγκόσμια οικονομία σε μακροχρόνιο μαρασμό. Χρειάζεται επομένως και επιστημονικοί μηχανισμοί των αγορών, στήριξη της ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας και διόρθωση των εμπορικών ανισορροπιών. Έτσι μόνο θα απομακρυνθούν οι κίνδυνοι για παραπέρα αποδιοργάνωση των ανεπτυγμένων χωρών και θα βοηθηθούν οι αναπτυσσόμενες χώρες. Ελπίζω ότι οι κοινωνίες θα επιβάλλουν τους αναγκαίους μηχανισμούς αντίστασης ώστε να αποφυγούμε την περιωριστική της μεγάλων κοινωνικών στρωμάτων και τις συγκρούσεις.

Έληξε η θητεία σας από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στις 31 Δεκεμβρίου και επιστρέψατε στην Ελλάδα. Με τι θα ασχοληθείτε τώρα; Από την 1η Ιανουαρίου του 2012 επέστρεψα στα ακαδημαϊκά μου καθήκοντα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, όπου διδάσκω διεθνή πολιτική οικονομία στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Επίσης ανέλαβα ως αντιπρόεδρος στην Τράπεζα Πειραιώς.

και οι προτεραιότητες στη διπλωματία και αποκτούν μεγαλύτερη βαρύτητα οι οικονομικές σχέσεις. Τι μπορεί να σημαίνει αυτό για μας στην Κύπρο, ιδιαίτερα τώρα που η Τουρκία αναδεικνύεται σε πρωταθλήτρια οικονομικής ανάπτυξης; Η Ευρώπη θα πρέπει να λειτουργεί δημοκρατικά και προς το συμφέρον όλων των κρατών-μελών της. Η Γερμανία πρέπει να επιδώσει συναινετικές λύσεις και όχι να επιβάλλει τις απόψεις της. Χωρίς ισχυρή οικονομία, η Ευρώπη δεν θα μπορέσει να παίξει το διπλωματικό και πολιτικό ρόλο που της αναλογεί σ' ένα υπό διαμόρφωση «πολυπολικό κόσμο». Μπορεί να χάσει ακόμα και τους παραδοσιακούς της συμμάχους. Η Ελλάδα και η Κύπρος έχουν κάθε συμφέρον να ενισχυθεί ο οικονομικός και πολιτικός ρόλος της Ευρώπης στον κόσμο. Έτσι θα μπορούσαν καλύτερα να αντιμετωπίσουν τα εθνικά τους θέματα.

Το βιβλίο σας «Προς ένα πολυπολικό κόσμο» που εκδόθηκε το 2009, δικαιώθηκε από τα γεγονότα. Διορατικός. Πού στριζάτε τις θέσεις σας; Στην εκτί-

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΟΣ ΚΑΝ

Είστε τεχνοκράτης που συνδιαλέγεται με μεγάλες διεθνείς προσωπικότητες. Προσωπικός φίλος του Στρος Καν. Πώς ζήσατε την πρόσφατη εμπειρία του; Η φιλία μου με τον κ. Στρος Καν βοήθησε στην καλύτερη δυνατή προώθηση των ελληνικών θέσεων και συμφερόντων. Ο ρόλος του ήταν καταλυτικός για να πεισθεί η Ευρώπη να χρηματοδοτήσει την Ελλάδα για μεγάλη χρονική περίοδο. Επίσης σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε στην έγκαιρη απομείωση του ελληνικού χρέους. Η πρόσφατη εμπειρία του με πλήγησε σοβαρά. Ωστόσο, ο Δομίνικος παραμένει φίλος μου.

μησι ότι η παγκόσμια οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, όπως εκδηλώνεται από το 2008, είναι αποτέλεσμα της ακραίας φιλελευθεροποίησης στο πλαίσιο του παγκοσμιοποιημένου συστήματος. Η συστημική κρίση έχει σχέση με την ανεξέλεγκτη επέκταση της χρηματοπιστωτικής σφαίρας στην παγκόσμια οικονομία σε βάρος της παραγωγικής. Έτσι δημιουργούνται συχνά «φούσκες», οι οποίες όταν ξεφουσκώνουν προκαλούν σοβαρές ανισορροπίες σ' ολόκληρο το παγκοσμιοποιημένο οικονομικό οικοδόμημα.

Ποιες είναι οι αιτίες της κρίσης στην Ελλάδα; Στην Ελλάδα η χρηματοπιστωτική σφαίρα διογκώθηκε υπερβολικά σε σχέση με την πραγματική οικονομία τα τελευταία είκοσι χρόνια. Ιδιόκτητα τα χαμηλά επιτόκια, κυρίως μετά την ένταξή μας στην Ευρωζώνη, ενθαρρύνουν τόσο τα νοικοκυριά, όσο και το κράτος να δανειζονται από τις τράπεζες προκειμένου να καλύψουν κυρίως τις καταναλωτικές τους ανάγκες. Έτσι αυξήθηκε υπερβολικά τόσο το ιδιω-

τικό όσο και το δημόσιο χρέος. Και ενώ είχαμε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης από το 1996 μέχρι το 2007, δεν καταφέραμε να περιορίσουμε το δημόσιο χρέος, με αποτέλεσμα η ελληνική οικονομία να καταστεί περισσότερο ευάλωτη στις οικονομικές διαταραχές, όπως στην αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος μετά την κρίση του 2008. Ο συνδυασμός υψηλού δημοσιονομικού ελλείμματος, δημοσίου χρέους και ύφεσης προκάλεσαν την αρνητική αντίδραση των αγορών, που διαβλέποντας τον κίνδυνο της μη διατηρησιμότητας του δημοσίου χρέους αύξησαν υπερβολικά τα επιτόκια δανεισμού, με αποτέλεσμα να μην μπορεί η Ελλάδα να αντέξει το υψηλό κόστος δανεισμού. Παράλληλα, η πραγματική οικονομία έλασε σταδιακά ένα μεγάλο ποσοστό της ανταγωνιστικότητας της κι αυτό είχε σαν συνέπεια τη διάγνωση του ελλείμματος ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Με απλά λόγια, οι εισαγωγές από το εξωτερικό έγιναν ανταγωνιστικότερες, ενώ οι εξαγωγές μας προς το εξωτερικό δεν μπόρεσαν να ακολουθήσουν υψηλού ρυθμού ανάπτυξης.

Μπορούσε να αποφύγει η Ελλάδα τη σημερινή κατάσταση; Όχι. Πρώτον, επειδή δεν μειώθηκε ουσιαστικά το δημόσιο χρέος μέχρι το 2009, παρά τους σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης κατά την περίοδο 1996-2007. Δεύτερον, μετά την ένταξή μας στην Ευρωζώνη δεν έγιναν οι διαρθρωτικές αλλαγές, ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητά μας. Τρίτον, μετά την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, δεν εφαρμόστηκε ένα αυστηρό πρόγραμμα αναπροσαρμογής της ελληνικής οικονομίας και ειδικότερα της δημοσιονομικής διαχείρισης. Ήταν επομένως θέμα χρόνου ποτέ θα κλειθούν οι αγορές για την Ελλάδα.

Αναπόφευκτη η προσφυγή στο ΔΝΤ προς αποφυγή χρεοκοπίας

Πώς ήταν η εμπειρία σας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο; Πώς αισθανόσασταν ως Έλληνας που απαξιωνόταν η χώρα σας; Σκοινοβατούσατε προσπαθώντας να κρατήσετε τις ισορροπίες μεταξύ ΔΝΤ και Ελλάδας; Η εμπειρία μου στο ΔΝΤ ήταν πολύ χρήσιμη. Είχα την ευκαιρία να παρουσιάσω και να υποστηρίξω τις ελληνικές απόψεις κατά τη διάρκεια της κρίσης χρέους. Επίσης έπρεπε να εργασθώ σκληρά ώστε να αποκτήσουμε συμμάχους στο Δ.Σ. του Ταμείου. Δεν ήταν πάντα εύκολο εγχείρημα οι εκταμιεύσεις των δόσεων προς την Ελλάδα. Πετύχαμε όμως μεγαλύτερη χρηματοδοτική στήριξη (σε σχέση με την ποσότητα μας στο κεφάλαιο του ΔΝΤ) από τις άλλες χώρες που εντάχθηκαν σε προγράμματα του ΔΝΤ. Σ' ένα χώρο που έχει να αντιμετωπίσει ορισμένους από τους καλύτερους οικονομολόγους στον κόσμο, βρισκόσαι καθημερινά κάτω από πίεση για να σταθείς στο ύψος των περιστάσεων και να αποδείξεις τα επιχειρήματά σου. Τέλος, στο ΔΝΤ συμμετείχα σε ενδιαφέροντες συζητήσεις για την παγκόσμια οικονομία και τη σταθερότητα του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Από τι εξαρτάται η επιτυχία του ΔΝΤ, από τις εκδόσεις κυβερνήσεων; Με την παγκοσμιοποίηση το συστημικό ρίσκο από τις χρηματοπιστωτικές κρίσεις διευρύνεται διαχρονικά. Το ΔΝΤ έχει αναλάβει έναν πολύ σοβαρό ρόλο: Να προτείνει μέτρα και λύσεις που να εγγυώνται την παγκόσμια χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Παράλληλα παρακολουθεί τις παγκόσμιες οικονομικές εξελίξεις και προσαρτάται να αποτρέψει συστημικές κρίσεις. Τέλος, ενισχύει χρηματοδοτικά χώρες που αντιμετωπίζουν κρίσεις στην αποπληρωμή των χρεών τους. Εξ ορισμού λοιπόν ο ρόλος του ΔΝΤ είναι οικουμενικός, 185 χώρες συμμετέχουν στο Ταμείο και στο Δ.Σ. του Συμβουλίου εκπροσωπούνται 24 επικράτειες (ομάδες χωρών). Οι αποφάσεις λαμβάνονται συνήθως συναινετικά. Μετά τη χρηματοπιστωτική ύφεση του 2008, ο ρόλος του ΔΝΤ αναβαθμίστηκε, ενώ στην αναβάθμιση αυτή σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε ο πρώην Γενικός Διευθυντής του Ντομνίκ Στρος Καν.

Το ΔΝΤ έχει δαιμονοποιηθεί από κάποιους, διότι εφαρμόζει μέτρα σκληρής λιτότητας, παρεμβαίνει σε χώρες που είναι υπερχρεωμένες και συνί-

θως έχουν εκτός από δημοσιονομική στάση και διουικτική. Παρά το γεγονός ότι οι λύσεις του ΔΝΤ για χώρες που αντιμετωπίζουν κρίση χρέους είναι επικίνδυνες, η προσφυγή στο Ταμείο καθίσταται αναπόφευκτη για να αποτραπεί η χρεοκοπία των χωρών αυτών (π.χ. Ρωσία το 1998, Τουρκία το 2006, Ιρλανδία το 2010, Πορτογαλία το 2011, Ισπανία το 2009 κ.ά.). Αυτό που ενδιαφέρει το ΔΝΤ είναι η αποπληρωμή των δανείων που εγκρίνει για τις διάφορες χώρες, εφόσον οι χρηματοδοτικοί του πόροι προέρχονται από συνεισφορές των κρατών-μελών του, δηλαδή από τους φορολογούμενους των κρατών αυτών.

Κατηγορείται ότι εφαρμόζει το ίδιο σκληρό μέτρο χωρίς να κάνει τις κατάλληλες προσαρμογές ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε οικονομίας. Πέτυχε ποθενά το ΔΝΤ; Μετά την κρίση που ασκήθηκε για τον ρόλο του, κυρίως κατά τη διάρκεια της κρίσης στη Νοτιο-Ανατολική Ασία το 1997 και στην Αργεντινή το 2001, αλλά και παλαιότερα στη Λατινική Αμερική, το ΔΝΤ προστάθηκε να προωθήσει μια περισσότερο συναινετική προσέγγιση με τις χώρες που χρηματο-

δόθηκε, χωρίς όμως μεγάλη επιτυχία. Το Ταμείο θεωρεί ότι οι παρεμβάσεις του στην Ιρλανδία, Ισπανία, Πορτογαλία και Τουρκία ήταν αποτελεσματικές. Επίσης δέχεται σήμερα ότι σ' ορισμένες περιπτώσεις μπορούν να θεθούν φραγμοί στην κίνηση των κεφαλαίων προκειμένου να αντιμετωπιστούν χρηματοπιστωτικές κρίσεις, κάτι που στο παρελθόν αρνιόταν πεισματικά. Το έδατο επικτηρημά του είναι ότι δεν είναι εκείνο αλλά οι διάφορες χώρες μέλη του με προβληματικό χρέος που ζητούν τη συνδρομή του και επομένως θα πρέπει οι τελευταίες να αποδέχονται τους όρους των δανειστών τους. Το Ταμείο ισχυρίζεται επίσης ότι η ευθύνη για την εφαρμογή των προγραμμάτων προστασίας ανήκει στις κυβερνήσεις και τυχόν αποκλίσεις των προγραμμάτων αυτών οφείλεται σ' αυτές. Ωστόσο, η εμπειρία με την Ελλάδα είναι μοναδική, στον βαθμό που η προστασία δεν μπορεί να γίνει με υποτίμηση του εθνικού νομίσματος, αλλά μόνο με εσωτερική υποτίμηση. Τέλος, το ΔΝΤ θα πρέπει να εξετάσει καλύτερα τους τρόπους συνδυασμού των προγραμμάτων προστασίας με την ανάπτυξη.

